

Ризик прихованого використання супротивником неповнолітніх осіб

Класифікація пошкоджень
обладнання залізниці та тяжкість
кримінальної відповідальності

Як діяти, якщо вас вербують

- Ворожі спецслужби намагаються збирати розвідувальну інформацію, влаштовувати провокації тощо. У зоні ризику перебувають: військові, правоохоронці, цивільні громадяни, які перебувають на території держави-агресора чи на тимчасово окупованих українських територіях, або мають там родичів, громадяни, які користуються російськими соціальними мережами.
- Громадянам, які перебувають у зонах ризику, варто пам'ятати:
- **Для вербування спецслужби можуть застосувати різні методи: фізичний вплив, погрози життю і здоров'ю, морально-психологічний тиск, провокації і шантаж, обіцянки грошової винагороди, створення штучних компрометуючих ситуацій.**
- **Вербування часто відбувається безпосередньо на території держави-агресора чи на окупованих територіях. На громадян може чекати посилений огляд чи детальне опитування, під тиском можливі спроби залучення до співпраці.**
- **Для вербування можуть використати компромат, сфабрикувати звинувачення у контрабанді, навмисно влаштувати ДТП, затримати за участь у несанкціонованих мітингах чи звинуватити у причетності до терористичної діяльності тощо.**
- **Інколи громадянин навіть може не усвідомлювати, що працює в інтересах іншої держави. Людину використовують «втемну». Спілкування відбувається з нібито звичайними людьми – діячами громадських, релігійних, культурологічних об'єднань, роботодавцями, іноземцями з інших країн. Досвідчені агенти спецслужб працюють під прикриттям, можуть задіяти патріотичні гасла чи грошову винагороду. А зрештою через завербованих осіб вони підбурюють до деструктивних і протиправних дій.**
- **Співпраця з іноземними спецслужбами є злочином проти національної безпеки. Кримінальний кодекс України класифікує його, як державну зраду. Вона карається позбавленням волі на строк до п'ятнадцяти років, а в умовах воєнного стану - аж до довічного позбавлення волі.**
- **Водночас Кримінальний кодекс України передбачає звільнення від кримінальної відповідальності, якщо людина добровільно заявила про свій зв'язок з іноземною спецслужбою (ч. 3 ст. 111).**

Класифікація пошкоджень обладнання
залізниці та тяжкість кримінальної
відповідальності

Стаття 113 Диверсія

- Вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій, -
- карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.
- Основним безпосереднім об'єктом диверсії є внутрішня безпека України, її економічна основа. Додатковими об'єктами можуть бути: життя, здоров'я людей, екологічна безпека, власність.
- Предметом диверсії є об'єкти, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення (електростанції, оборонні підприємства, шляхи сполучення, нафто- і газопроводи та ін.), тварини, рослини, земельні угіддя, водойми, ліси тощо.
- Об'єктивна сторона диверсії виявляється: 1) у вчиненні вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння їм тілесних ушкоджень чи іншої шкоди здоров'ю, зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення; 2) у вчиненні дій, спрямованих на радіо-активне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій.
- Масове знищення людей або заподіяння шкоди їх здоров'ю виявляється в заподіянні смерті або шкоди здоров'ю значної кількості громадян. Суб'єкт злочину вдається до загальнонебезпечних способів (вибухів, підпалів, затоплення, організації аварій транспортних засобів тощо).

- Зруйнування та пошкодження підприємств, споруд, шляхів і засобів сполучення, засобів зв'язку або іншого державного чи суспільного майна полягає як у повному їх знищенні, так і частковому пошкодженні в будь-який спосіб.
- Масове отруєння людей, як і поширення епідемій, є злочинною діяльністю, спрямованою на спричинення смерті чи шкоди здоров'ю значної, частіше невизначеної кількості осіб. Способи здійснення можуть бути різними (отруєння продуктів харчування, джерел води, зараження їжі хвороботворними мікроорганізмами тощо).
- Поширенням епізоотій охоплюються випадки розповсюдження заразних хвороб серед тварин. Способи при цьому можуть бути різними (зараження збудниками заразних захворювань кормів, спільне утримання хворих і здорових тварин та ін.).
- Епіфітотія - розповсюдження інфекційної хвороби рослин, що охоплює госпо-дарство, район, область чи країну (наприклад, іржа і головня хлібних злаків, фіто-фтороз картоплі та інші шкідливі хвороби).

- Цим зумовлене віднесення диверсії до злочинів з усіченим складом і визнання її закінченою з моменту здійснення вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на досягнення зазначених у законі небезпечних наслідків, тобто незалежно від фактичного спричинення смерті, тілесних ушкоджень, зруйнування або пошкодження об'єктів, радіоактивного забруднення та настання інших наслідків.
- Суб'єктивна сторона диверсії характеризується виною у формі прямого умислу, що поєднаний з метою ослаблення держави, тобто заподіяння шкоди її економічній системі, обороноздатності, внутрішній безпеці тощо. Саме ця мета відрізняє диверсію від інших злочинів, пов'язаних із знищенням чи пошкодженням майна, заподіянням шкоди життю, здоров'ю, економічних та інших злочинів.
- Суб'єкт - фізична осудна особа, яка досягла 14-ти років.

Стаття 258. Терористичний акт

- Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою -
 - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.
- Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони призвели до заподіяння значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків, -
 - караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.
- Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, що призвели до загибелі людини, -
 - караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

- Терористичний акт є одним із найнебезпечніших злочинів проти громадської безпеки. Він створює загальну небезпеку, може заподіювати або заподіює значну чи тяжку шкоду життю і здоров'ю ні в чому не винних людей, власності, довкіллю, нормальному функціонуванню органів влади, підприємств, установ чи організацій, характеризується застосуванням зброї, жорстокістю, насильством, здатний дестабілізувати соціально-політичну обстановку в суспільстві чи в окремих регіонах, дезорганізувати роботу органів влади, викликати у населення: шок, почуття напруги, незахищеності і громадського неспокою, тривоги і занепокоєння, посіяти страх і безпорадність тощо.
- Об'єктивна сторона цього злочину виявляється у двох формах: 1) застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків; 2) погроза вчинення зазначених дій.
- Під застосуванням зброї слід розуміти використання її вражаючих властивостей проти життя, здоров'я, майна чи довкілля.
- Поняття вибуху, підпалу розглянуті при аналізі складу диверсії (ст. 113 КК).

- До інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або за-подіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, можуть бути віднесені застосування радіоактивних, отруйних та інфекційних речовин, біотероризм, затоплення, обвали, каменепади, газові атаки, зруйнування будівель, споруд, доріг, засобів зв'язку, пошкодження об'єктів довкілля, нафтових родовищ, систем життєза-безпечення тощо.
- Для закінченого складу терористичного акту у формі застосування зброї, вчи-нення вибуху, підпалу чи інших загальнонебезпечних дій необхідно, щоб будь-яка з них створювала реальну небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків.
- Небезпека для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної матеріальної шкоди чи настання інших тяжких наслідків - це реальна можливість, висока, макси-мальна вірогідність настання цих наслідків. Вона дорівнює або наближається до не-минучості, призвела б до настання тяжких наслідків, якби її не було зупинено, усунено.

- Погроза (див. коментар до статей 129 та 195 КК) вчинення загальнонебезпечних дій передбачає доведення до відома органів державної влади чи місцевого самоврядування, службових осіб, об'єднань громадян, юридичних або фізичних осіб на-міру готовності винного вчинити зазначені дії. З моменту такої погрози терористичний акт вважається закінченим злочином. Погроза може бути виявлена як безпосередньо, так і опосередковано, як відкрито, публічно, так і анонімно, усно чи письмово тощо.
- Із суб'єктивної сторони терористичний акт може бути вчинений лише з прямим умислом. При погрозі не має значення, чи справді винний мав умисел привести її до виконання. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони терористичного акту є на-явність мети: 1) порушення громадської безпеки; 2) залякування населення; 3) про-вокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення; 4) вплив на прийняття рішень, вчинення або невчинення дій державною владою чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами; 5) привертання уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста).
- Порушення громадської безпеки як мета терористичного акту є намаганням винного терориста кинути певний виклик суспільству, його захищеності, гарантованості від загроз, позбавити людей почуття безпеки (спокою), поставити в небезпеку життя і здоров'я людей та інші цінності суспільства, створити і продемонструвати небезпеку настання тяжких наслідків або їх заподіяння, посіяти жах смерті, страх за власне життя та родини і інших людей, нанести суспільству психологічну травму.

- Залякування населення - це прагнення терориста викликати у населення теро- фобію, зробити його боязким, лякливим, посіяти страх, жах, паніку тощо.
- Провокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення - це підбивання (підбурювання) до настання таких подій.
- Вплив на прийняття рішення чи вчинення дій органами державної влади чи місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами означає тиск на зазначені органи чи особи.
- Привертання уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста) - це прагнення зробити свої погляди об'єктом уваги громадськості, примусити її до цього.
- Якщо дії, передбачені ст. 258 КК, вчинені з метою ослаблення держави, то відповідальність настає за диверсію (див. коментар до ст. 113 КК).
- Суб'єктом терористичного акту може бути будь-яка особа, яка досягла 14-ти років.
- Про повторність терористичного акту (ч. 2 ст. 258 КК) див. коментар до ч. 1 ст. 32 КК.
- Про вчинення терористичного акту за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 258 КК) див. коментар до ч. 2 ст. 28 КК.

- Про заподіяння значної майнової шкоди (ч. 2 ст. 258 КК) див. коментар до п. 2 примітки до ст. 185 КК.
- До інших тяжких наслідків, передбачених ч. 2 ст. 258 КК, слід відносити еколо-гічне, зокрема радіоактивне, забруднення значних територій, масове отруєння чи за-хворювання людей, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій, заподіяння важкого тілесного ушкодження хоча б одній людині або середньої тяжкості тілесних ушкоджень двом або більше особам, аварію поїзда, судна, тривале порушення нормальної роботи транспорту, підприємств та організацій, теракт, поєднаний з нападом на об'єкти, на яких є предмети, що становлять небезпеку для оточення, загострення міжнаціональних, від-носин, тривалу перерву функціонування елементів систем забезпечення життєдіяльнос-ті населення тієї чи іншої території, ускладнення відносин між державами (наприклад, згортання чи суттєве обмеження торгівлі, туристичного обміну) тощо.
- Під загибеллю людини, передбаченою ч. 3 ст. 258 КК, необхідно розуміти за-гибель однієї або декількох осіб.

Стаття 277. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів

- Умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, а також інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, якщо це спричинило чи могло спричинити аварію поїзда, судна або порушило нормальну роботу транспорту, або створило небезпеку для життя людей чи настання інших тяжких наслідків, -

караються штрафом від п'ятдесяти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк, або позбавленням волі на строк до трьох років.

- Ті самі діяння, якщо вони спричинили потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або завдали великої матеріальної шкоди, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

- Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили загибель людей, -

караються позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

(Стаття 277у редакції законів України № 270-УІ від 15 квітня 2008р. та № 2742- УІ від 2 грудня 2010 р.)

- ✓ Небезпечність цього злочину полягає в тому, що умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів порушує нормальне функціонування технічних систем залізничного, водного або повітряного транспорту, внаслідок чого транспортні засоби, які є джерелом підвищеної небезпеки, виходять з-під контролю і створюють загрозу настання катастрофи, аварії та інших тяжких наслідків.

- ✓ Предметом цього злочину є шляхи сполучення, споруди на них, рухомий склад, водні або повітряні судна, засоби зв'язку або сигналізації. Усі ці предмети виконують різні функції, але з точки зору кримінального права вони характеризуються однако-вими ознаками, які мають важливе значення для кваліфікації. До таких ознак належать: 1) спеціальне (цільове) призначення цих устроїв та елементів транспорту - забезпечити нормальне функціонування технічних систем вказаних видів транспорту і тим самим безпеку руху та експлуатації; 2) придатність до експлуатації, до використання за цільовим призначенням. Вони є елементом, частиною технічної системи транспорту; 3) рухомий склад, водні та повітряні судна є джерелом підвищеної небезпеки. Інші елементи, устрої та механізми забезпечують нормальне (безпечне) функціонування цих джерел; 4) ці предмети мають особливий правовий статус, їх технічний стан та функціонування регулюється чинними на транспорті нормативними актами (статута-ми, кодексами, правилами, інструкціями).

- ✓ Об'єктивна сторона цього злочину виражається в руйнуванні, пошкодженні вказаних предметів, а також в інших діях, які приводять устрої та механізми транспор-ту у непридатний для експлуатації стан.
- ✓ Руйнування - це протиправний вплив на устрої та елементи транспорту шляхом порушення їхньої цілісності та структури, внаслідок чого вони стають непридатними для експлуатації відповідно до свого цільового призначення.
- ✓ Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів - це протиправний вплив на ці предмети, коли з ладу виводяться окремі їхні частини та механізми, внаслідок чого вони стають непридатними для експлуатації відповідно до свого цільового призначення.
- ✓ Інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, - це такий протиправний вплив на них, у результаті якого технічно справні механізми та елементи транспорту тимчасово (у цій ситуації) приводяться до непридатного для експлуатації стану. Наприклад, покладення на рейки залізничної колії шпали, колоди, переміщення сигнального вогню на фарватері водного шляху, відключення живлення устроїв та механізмів і т. ін.

- Злочин - із матеріальним складом. Закінченим його слід визнавати з моменту приведення предмета до непридатного для експлуатації стану, незалежно від того, спричинило це тяжкі наслідки, чи було створено загрозу їх настання.
- Наслідками цього злочину згідно з ч. 1 ст. 277 КК визнаються аварія потягу, судна, порушення нормальної роботи транспорту або створення небезпеки для життя людей чи настання інших тяжких наслідків.
- Аналіз відомчих нормативних актів, в яких даються класифікація та описання транспортних пригод, показує, що аварією на залізниці визнається сходження рухо-мого складу з рейок, пошкодження транспортних засобів, їх зіткнення, пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, вантажів тощо. Аварія на водному транспорті - це зіткнення суден або посадка його на мілину, пошкодження судна, вантажів, берегових споруд, засобів сигналізації, забруднення моря, річки чи озера шкідливими речовинами і т. ін. На повітряному транспорті аварією визнається пошкодження літальних апаратів, аеродромного обладнання, засобів сигналізації та зв'язку, вантажів, вимушена посадка літального апарата тощо.
- При вирішенні питання щодо кваліфікації скоєного потрібно враховувати, що збитки при аварії не повинні досягати великої матеріальної шкоди, яка вказана у ч. 2 ст. 277 КК як кваліфікуюча обставина. Аварія не охоплює також загибель людей або спричинення тяжких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, про які говориться в частинах 2 і 3 цієї статті.

- На кваліфікацію не впливає, настала аварія чи лише могла настати.
- Порушення нормальної роботи транспорту може виражатися у зриві графіку руху транспортних засобів, у затримці доставки чи відправки вантажів та пасажирів, простої вагонів, суден тощо.
- Створення небезпеки для життя людей чи настання інших тяжких наслідків є також своєрідним наслідком цього злочину (див. коментар до ст. 276КК).
- У частині 2 ст. 277 КК встановлена відповідальність за ті самі діяння, якщо вони спричинили потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або завдали великої матеріальної шкоди, а в частині третій - якщо вони спричинили загибель людей. Характеристику цих обставин дано в ст. 276 КК.
- Для притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 277 КК потрібно, щоб тяжкі наслідки або настали, або могли настати. Ці наслідки інкримінуються суб'єкту лише тоді, якщо вони знаходяться у причинному зв'язку з руйнуванням, пошкодженням предмета злочину чи приведенням його до непридатного для експлуатації стану іншим способом.
- Аналіз судової практики показує, що пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів нерідко вчинюється способом, який спричиняє шкоду іншому об'єкту кримінально-правової охорони. Скоєне в таких випадках повинно кваліфікуватися за сукупністю злочинів. Це, наприклад, пошкодження засобів транспорту шляхом крадіжки деталей, устроїв, механізмів, які забезпечують нормальне функціонування технічних систем транспорту. Пошкодження засобів сигналізації, споруд, аеродромного обладнання інколи вчинюється при скоєнні хуліганських дій, що також становить сукупність злочинів. Насамкінець, траплялось, що пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів було поєднане із знищенням та пошкодженням державного чи колективного майна, яке також кваліфікувалося за сукупністю злочинів.

- Суб'єктивна сторона злочину має складний характер. У диспозиції статті говориться лише про умисний характер дій. Аналіз судової практики показує, що руйнування, пошкодження, приведення предмета у непридатний для експлуатації стан іншим способом може вчинюватись як із прямим, так і з непрямим умислом. Що стосується тяжких наслідків, то психічне ставлення до них може виражатися як в умис-лі, так і в необережності. Отже, цей злочин може вчинюватись як у рамках однієї форми вини - умислу, так і в рамках складної (подвійної) форми вини - умисел сто-совно дій і необережність щодо наслідків.
- Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів через необережність, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, повинно кваліфікуватися за ст. 291 КК («Порушення чинних на транспорті правил»), або за ст. 196 КК («Необережне знищення або пошкодження майна»).
- Мотиви пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів у більшості випадків корисливі і часто пов'язані з крадіжкою засобів та обладнання транспорту. Інколи злочин вчинювався з метою помсти іншим працівникам, керівникам транспортних організацій. Поширеним у судовій практиці є хуліганський мотив. Якщо пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів вчинено з метою ослаблення держави, то відповідальність настає за ст. 113 КК («Диверсія»). Мотиви злочину, а також ставлення до тяжких наслідків на кваліфікацію не впливають, а враховуються при призначенні покарання.
- Суб'єктом цього злочину може бути будь-яка особа, яка досягла 14 років. Деякі криміналісти вважають, що суб'єктом цього злочину не може бути працівник транспорту при виконанні ним службових обов'язків. На їхню думку, вони повинні відповідати за порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водно-го чи повітряного транспорту. Проте сам закон (ст. 277 КК) не містить жодних обмежень щодо кола суб'єктів. Крім того, така кваліфікація приведе до пом'якшення відповідальності працівників транспорту порівняно з іншими особами, що, безперечно, неправильно.